

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:30 uur d.d. 11 juli 2020 – 10:30 uur d.d. 13 juli 2020

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Slachtoffers van huiselijk geweld 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Zorgmedewerkers 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Virologen Vaccinontwikkelaars Actiegroepen

Samenvatting

- Opnieuw een relatief rustige 48 uur op corona-gebied, gerelateerd aan VWS. Media hebben meer aandacht voor ander nieuws. Zowel corona-gerelateerd; dalende kwartaalomzetten in bijna alle bedrijfssectoren en stijgend aantal woninginbraken als gevolg van de versoepelende maatregelen. Als niet-coronagerelateerd; zoals de zoektocht naar het vermiste meisje op Ameland. Wel blikken enkele kranten en online media terug op de coronacrisis en vooruit op een mogelijke tweede golf. Zo heeft het AD een interview met modelleur Jacco Wallinga (RIVM) waarin hij zowel terug- als vooruitkijkt. RTL Nieuws vraagt zich af hoe veerkrachtig Nederland is bij een tweede coronagolf. In NRC vragen zorgmedewerkers zich af hoe veerkrachtig zij zelf zijn; 'kunnen we een tweede golf fysiek en mentaal wel aan?' Ook laten experts, waaronder viroloog Osterhaus, zich uit over de mogelijkheid en belang van lokale maatregelen bij een eventuele tweede golf.
- Modelleur Jacco Wallinga (RIVM) vindt dat het verrassend goed gaat, ook na de versoepelingen. Wallinga geeft aan dat er nog heel veel duidelijk moet gaan worden rondom immuniteit en hoe een eventuele tweede golf eruitziet. "[...] Alles is erop gericht dat die klein wordt, dat we lokaal grip houden op de situatie."
- Blijvende aandacht is er voor het aantal besmettingen in het buitenland. WHO meldt opnieuw een recordaantal (230.370 besmettingen in 24u). Liveblogs schrijven zaterdag dat het aantal coronapatiënten in Nederlandse ziekenhuizen en IC's licht stijgt. Volgens Ernst Kuipers (LNAZ) is er geen reden tot zorg.
- Tevens is er divers nieuws rondom antistoffen, medicatie en vaccins. Zo toont Duits onderzoek dat het aantal antistoffen in het bloed van mensen die besmet zijn geweest snel afneemt. En gaat het Radboudmc onderzoeken of inentingen tegen bof, mazelen en rode hond ook het coronavirus kunnen onderdrukken. FD vraagt zich af 'hoeveel mensen zouden weten dat Nederland nog een staatsbedrijf heeft dat vaccins ontwikkelt?' 'VWS zou de lijnen naar Intravacc nu het liefst zo kort mogelijk houden. En zo zou het komen dat de Nederlandse overheid plots betrokken is bij de ontwikkeling van coronavaccins', aldus de krant.
- De uitspraak van Diederick Gommers (voorzitter NVIC) in de Volkskrant van afgelopen zaterdag, over het opschalen van de IC-capaciteit, zorgt voor reacties op social media. Zo twittert Tweede Kamerlid Wybren van Haga: "Wat een onthulling van Gommers! Welke cijfers van @MinVWS en het @rivm tijdens de #CoronaCrisis kunnen we dan wel vertrouwen? Hoe is het mogelijk dat de Tweede Kamer op deze manier, onjuist of misleidend, is geïnformeerd?" De reacties op social media zijn kritisch richting minister De Jonge, zo vinden mensen dat hij Gommers heeft gebruikt en onder druk heeft gezet, voor eigen PR. Ook klinken er kritische reacties richting Gommers. Zo noemt men het naïef dat hij niet doorhad hoeveel invloed hij had.
- Het Zorginstituut Nederland adviseert minister Van Ark om herstelzorg aan ernstig zieke covid-19-patiënten voorlopig ruimer te vergoeden vanuit de basisverzekering. De verruimde vergoeding gaat gelden voor zowel patiënten die op de IC lagen als patiënten die op verpleegafdelingen zijn behandeld of die thuis ernstig ziek zijn geweest. Ook zou fysiotherapie volledig vanuit de basisverzekering moeten worden vergoed.
- Renée Römken, bijzonder hoogleraar gendergerelateerd geweld, pleit om met een 'genderbril' naar crisisbestrijding te gaan kijken. 'Daardoor zie je de ongelijke impact die een crisis, en de bestrijding ervan, op vrouwen heeft'. Zo zou de sociale isolatie een regelrecht risico zijn voor vrouwen die in een relatie zitten waarin al geweld plaatsvond. 'Of voor vrouwen die in een conflictueuze relatie zitten waarin de hel uitbrak'.
- Terugblik op afgelopen weekend: zaterdagmiddag is een kleine groep zorgmedewerkers samengekomen op de Dam in Amsterdam om patiënten en collega's te herdenken die aan het coronavirus zijn overleden. De manifestatie was ook bedoeld als waarschuwing aan alle zorgmedewerkers om in de toekomst voor hun rechten op te komen. In een uitgedeelde manifest werd gepleit voor betere arbeidsvoorwaarden en salarissen en structurele veranderingen in de zorg.
- De politie geeft aan zaterdagavond twee illegale feesten te hebben beëindigd in Amstelveen en Prinsenbeek. Ook blijkt dat sommige kroegen in Groningen 'tjokvol' zijn. Ondernemers in Amsterdam zien de stad weer volstromen met toeristen. De demonstratie zondag in Den Haag tegen de coronamaatregelen verliep rustig.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)**Slachtofferaantallen****Zaterdag**

- Voor het eerst in een paar dagen is het aantal coronapatiënten dat in het ziekenhuis ligt gestegen naar boven de honderd. Het aantal coronapatiënten op de IC bedraagt nu 26, een meer dan vrijdag. Het aantal COVID-opnames buiten de IC bedraagt zaterdag 77 en dat zijn er acht meer dan vrijdag, meldt het LCPS. Voorzitter Ernst Kuipers van het Landelijk Netwerk Acute Zorg: "We zien een lichte toename van het aantal COVID-patiënten, bij het lage totaal aantal is dat geen reden tot zorg."
- De coronapandemie breidt zich sinds begin deze maand sterk uit, meldt persbureau AFP na een eigen telling op basis van officiële cijfers. De drie grootste dagelijkse stijgingen van nieuwe gevallen in de wereld waren zaterdag (meer dan 230.000), vrijdag (ruim 225.000) en donderdag (bijna 220.000). Sinds 1 juli zijn bijna 2,5 miljoen nieuwe gevallen gemeld, een recordaantal. Het aantal gemelde gevallen wereldwijd is in slechts anderhalve maand verdubbeld.

Zondag

- Het aantal coronapatiënten dat in het ziekenhuis ligt, is licht gestegen van 103 op zaterdag naar 107 op zondag. Daarvan verblijven 24 patiënten op de intensive care, twee minder dan zaterdag. Het aantal COVID-opnames buiten de IC bedraagt 83. Dat zijn er zes meer dan zaterdag. Voorzitter Ernst Kuipers van het Landelijk Netwerk Acute Zorg zegt: "We signaleren nu twee weken een stabilisering in het aantal COVID-patiënten. De IC-bezetting is al een maand lang stabiel op een laag niveau."
- De WHO meldt opnieuw een recordaantal besmettingen. In 24 uur tijd werden wereldwijd 230.370 nieuwe gevallen geregistreerd. Afgelopen vrijdag werd het vorige 'record' gevestigd, toen kwamen er volgens de WHO 228.102 besmettingen bij. De grootste dagelijkse stijgingen deden zich voor in de Verenigde Staten (o.a. in Florida ruim 15.000 nieuwe besmettingen in 24 uur), Brazilië, India en Zuid-Afrika. Het aantal dagelijkse doden was de afgelopen dagen rond de 5.000.
- Uit een analyse van mensenrechtenorganisatie Amnesty International blijkt dat wereldwijd meer dan 3.000 gezondheidswerkers zijn overleden aan Covid-19. Tot de landen waar de meeste slachtoffers vielen, behoren de Verenigde Staten (507), Rusland (545), Verenigd Koninkrijk (540) Brazilië (351), Mexico (248), Italië (188), Egypte (111), Iran (91), Ecuador (82) en Spanje (63).

Identiteiten

- Een dierentuin in Florida heeft voor het eerst een gorilla getest op het coronavirus. De uitslag was negatief

Informatiebehoeften*Welke informatie vragen leven er bij getroffen?*

- Op de social media kamelen van minister de Jonge komen dit weekend vooral berichten binnen over de verdeling van de stemmen binnen het CDA. Berichten rondom corona zijn kritisch, o.a. het benaderen van Gommers over IC-capaciteit, de tekorten aan PBM die er zijn geweest en de eerzaamheid in verpleeghuizen.
- Op de corporate kanalen van VWS komt de vraag binnen waarom je geen burka mag dragen, maar wel een mondkapje? 'Dit is toch ook in strijd met de wet gedeeltelijk verbod op gezichtsbedekkende kleding?' Overige berichten gaan over het zorgpersoneel dat op de Dam overleden patiënten en collega's eren. Kritische berichten rondom de 'onthulling' van Gommers en het dragen van mondkapjes in het algemeen, en voor mensen met een beperking.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- De WHO stelt een onderzoek in naar de bewering van China dat in Kazachstan 1.772 mensen zijn overleden aan een longontsteking die géén covid-19 is. De WHO denkt dat het wel degelijk gaat om een uitbraak van het coronavirus, maar houdt 'een open oog' voor de mogelijkheid dat er een ander virus in het spel is.
- Het Zorginstituut Nederland adviseert aan minister Van Ark dat de herstelzorg aan mensen die ernstig ziek zijn geweest door het coronavirus voorlopig ruimer moet worden vergoed vanuit de basisverzekering. Volgens het instituut moeten deze mensen langer fysiotherapie of ergotherapie uit de basisverzekering vergoed krijgen. Het instituut gaat ervan uit dat zo'n 16.000 mensen gebruik zullen maken van de extra zorg. Het eerste jaar zal de vergoeding bijna 28 miljoen euro kosten, verwacht het zorginstituut, maar "als er een tweede golf komt, zal de financiële impact groter zijn".
- De voorzitters van de 25 veiligheidsregio's komen maandagavond nog een keer samen om over de coronamaatregelen te praten en nemen daarna een aantal weken rust. Eind augustus willen de

burgemeesters opnieuw samenkomen. Hoe vaak ze daarna bij elkaar zullen komen is afhankelijk van hoe het met het aantal besmettingen gaat en of mensen zich aan de regels blijven houden.

- Opvarenden van traditionele charterscheepen hoeven bij dagtochten aan boord geen 1,5 meter afstand meer te houden, zo meldt Vereniging voor Beroepschartervaart (BBZ). Zeilscheepen kunnen weer vol bezette dagtochten gaan varen. Zeilen op charterscheepen wordt nu beschouwd als sport, daarom is sprake van een uitzonderingspositie. "Dat betekent dat er geen afstand gehouden hoeft te worden en het mondkapje bovendien niet nodig is."

Medicatie/ vaccins

- Duits onderzoek onder genezen covid-19-patiënten uit München toont aan dat het aantal antistoffen in het bloed van mensen die besmet zijn geweest met het coronavirus snel afneemt. Dat betekent dat er geen langdurige immuniteit is tegen het virus. Dat is slecht nieuws voor de effectiviteit van de vaccins waaraan gewerkt wordt. De uitkomsten van het Duitse onderzoek ondersteunen de bevindingen van Chinese onderzoekers. Die meldden in het tijdschrift Nature Medicine dat de antistoffen in het bloed na twee maanden sterk afnemen. Dat is vooral het geval bij patiënten met een mild ziektebeeld, maar ook bij patiënten die flink ziek zijn geweest door het virus.
- Het Radboudumc gaat vaccins en medicijn testen op honderd vrijwilligers. Het onderzoek richt zich op de vraag of het vaccin tegen bof, mazelen en rode hond óók helpt bij een coronabesmetting. Hun hoop: zolang er geen vaccin is tegen corona, zou toedienen van een extra bmr-vaccinatie wellicht een tussenoplossing kunnen bieden. Er hebben zich inmiddels een kleine honderd vrijwilligers bereid gevonden om proef te draaien. Hoogleraar Experimentele Interne Geneeskunde Mihai Netea: "Uit meerdere onderzoeken is gebleken dat deze middelen een boost kunnen geven aan het aangeboren afweersysteem. Dat is het deel van ons immuunsysteem dat als eerste te maken krijgt met binnengedrongen ziekteverwekkers."
- FD vraagt zich af 'hoeveel mensen zouden weten dat Nederland nog een staatsbedrijf heeft dat vaccins ontwikkelt?' VWS zou de lijnen naar Intravacc nu het liefst zo kort mogelijk houden. En zo zou het komen dat de Nederlandse overheid plots betrokken is bij de ontwikkeling van coronavaccins, schrijft de krant. Van het OMV-vaccin zou men hopen het later dit jaar op mensen te kunnen testen, op veiligheid. In het beste geval zouden dan volgend jaar onderzoeken volgen die zouden moeten nagaan of het vaccin inderdaad voldoende effectief is. De overige twee vaccins zouden meer conventionele vaccins zijn. Ze zouden het menselijk lichaam stimuleren om antistoffen aan te maken en zouden een langduriger ontwikkelingstraject hebben. Een ander voorbeeld van een Nederlands bedrijf dat werkt aan een vaccin is Janssen: het farmabedrijf van Johnson & Johnson. Het bedrijf zou niet tot de kopgroep van bedrijven horen die het verst is met een potentieel vaccin maar wel gelden als een hoofdrolspeler.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- NRC schrijft over het coronadashboard en hoe het lokaal monitoren van de besmettingspieken in zijn werk gaat. 'Maar waar sták het dan de kop op, de afgelopen weken? En wat gebeurt er dan precies?' De GGD Gooi en Vechtstreek geeft aan: "Door de versoepeling van de regels zien we overal weer wat opkomen", bijvoorbeeld binnen families die elkaar weer opzoeken en onbewust het virus meenemen. Naast het bron- en contactonderzoek na een positieve test, raadt de GGD mensen aan die in contact zijn geweest met de besmette persoon om thuis te blijven. Deze mensen worden gemonitord door de GGD.
- Ruim 25.000 mensen hebben zich de afgelopen maanden gemeld om bij te springen in de zorg tijdens de coronacrisis, blijkt uit cijfers die BNR heeft opgevraagd bij het initiatief 'Extra handen voor de zorg', het Elisabeth Tweestedenziekenhuis en recruiter BKV. Directeur Jelle Boonstra van Regioplus: "We hebben 22.000 mensen in ons bestand gekregen waarvan we ruim 5.500 hebben ingezet in verpleeg- en verzorgingstehuizen, ziekenhuizen, de jeugdzorg en de gehandicaptenzorg." Volgens Boonstra is dit echter geen structurele oplossing voor de tekorten in de zorg: "Daar staan we voor grotere uitdagingen. Waar het om gaat is om mensen in de zorg te houden". Wat Boonstra wél opvalt, is dat het initiatief een categorie mensen heeft aangetrokken die eerder niet in beeld was.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokken?

- Een kleine groep zorgmedewerkers kwam zaterdagmiddag bijeen op de Dam in Amsterdam om collega's te herdenken die aan het coronavirus zijn overleden. Voor het Paleis op de Dam deelden enkele zorgmedewerkers met een megafoon hun ervaringen rond de coronacrisis. Deelnemers aan het moment droegen een wit uniform met een zwart mondkapje en sommigen waren uitgedost met een zwarte cape

of omslagdoek. De bedoeling van de organisatoren was om tijdens een ingetogen en kleine betoging stil te staan bij alle zorgmedewerkers die zich hebben ingezet tijdens de coronacrisis. En dat is gelukt, vertelden initiatiefnemers tijdens een livestream van NH Nieuws: "Het was heel krachtig. We hebben dit nodig om het te verwerken met elkaar". De manifestatie was ook bedoeld als waarschuwing aan alle zorgmedewerkers om in de toekomst voor hun rechten op te komen. In een uitgedeelde manifest werd gepleit voor betere arbeidsvoorwaarden en salarissen en structurele veranderingen in de zorg.

- Ongeveer 150 tegenstanders van de coronamaatregelen zijn zondagmiddag bijeengekomen in het centrum van Den Haag. Zij protesteren tegen regels zoals de verplichte 1,5 meter afstand. De demonstranten houden borden vast met teksten als 'Voor vrijheid', maken muziek op trommels en slaan met pannen tegen elkaar. De sfeer is gemoedelijk. De actie is aangemeld bij de gemeente Den Haag. De politie is aanwezig.
- De politie heeft zaterdagavond illegale feesten beëindigd in Amstelveen en Prinsenbeek. Het feest in Amstelveen werd gehouden onder een viaduct in het Amsterdamse bos. Op het feest waren zo'n vijfhonderd mensen afgekomen. "Er was een professionele muzikinstallatie en er werden lachgasballonnen verkocht", meldt de marechaussee, die de politie bij de actie ondersteunde. Bezoekers moesten bovendien betalen om op het terrein te komen. In een natuurgebied in Prinsenbeek werd een feest met zo'n 250 aanwezigen beëindigd. De politie kreeg meldingen over harde muziek in het stiltegebied en veel verkeer. Agenten maakten een einde aan het feest, waarna de aanwezigen snel vertrokken, schrijft Omroep Brabant.

Volgen zij gedragsadviezen op?

- Ondernemers in Amsterdam zien het zaterdag druk worden in Amsterdam. Zo zou de stad 'vol lopen met toeristen'. Schipper Paul Jan Jacobs: "Het is onbegrijpelijk druk. Zaterdag ging het ineens los. Dit is het eerste drukke weekend sinds corona. Niemand houdt zich aan de anderhalve meter afstand-maatregel, alleen op onze boot. Dit klopt toch niet. Ik ben er erg van geschrokken. Het lijkt wel alsof corona niet bestaat." Volgens de gemeente was het druk, maar niet zo druk dat er extra maatregelen moesten worden genomen.
- In België lijkt de nieuwe mondkapjesplicht op de eerste dag goed te worden nageleefd. Het overgrote deel van de winkelende mensen lijkt de nieuwe regels te kennen en heeft er geen problemen mee. Winkelende Vlamingen zeggen tegen VTM Nieuws tevreden te zijn over het nieuwe beleid. "Als het niet verplicht is, doet bijna niemand het. Een goede beslissing, zeker nu je met meer mensen binnen mag", reageert een vrouw.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- Amnesty International vindt dat regeringen verantwoordelijk moeten worden gehouden voor de dood van duizenden gezondheidswerkers en anderen met essentiële beroepen die ze niet hebben kunnen beschermen tegen het coronavirus.
- Bill Gates waarschuwt dat de pandemie langer zal duren en dodelijker zal zijn als geneesmiddelen en vaccins alleen "naar de hoogste bidder gaan". Gates riep leiders in een video voor een virtuele coronaconferentie op "zware beslissingen" te nemen over een rechtvaardige verdeling van levensreddende middelen. Er zou volgens hem niet alleen op basis van "marktfactoren" besloten moeten worden wie straks toegang krijgt.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

Nieuwe uitbraken/ tweede golf

- Tanneke Goverse (Initiatiefnemer stil protest zorgmedewerkers op de Dam): "In de zorg zijn we heel bang voor besmetting. We hebben veel meegemaakt, nare dingen gezien en mensen in de zorg rennen daaraan voorbij, want het gaat gewoon door." Goverse laat weten heel intense maanden te hebben meegemaakt. Haar grootste angst zit hem in een tweede golf. "Kunnen we dat mentaal en fysiek aan, als zorgpersoneel. Kunnen we het nog een keer opbrengen? Nu denk ik: ja dat gaan we gewoon doen. Maar je weet het niet." Het zorgpersoneel zou een betere cao, een einde aan de marktwerking en meer inspraak willen.
- Wijkverpleegkundige Rianne Hoek: "Zie ons in normale tijden óók staan. Ik keek de debatten over de beloning van het zorgpersoneel en werd kwaad: je wordt gewoon niet gewaardeerd, terwijl we zoveel mensen op de been houden. We zijn allemaal, wijzend op een volle Dam gewoon weer overgegaan tot de orde van de dag. Als ik hier om me heen kijk, benauwt het me gewoon. Dat je denkt: jongens, hebben jullie wel door wat er aan de hand is geweest."
- In AD komt modelleur Jacco Wallinga (RIVM) aan het woord. Volgens hem schommelt de R al een tijdje rond de één. "Maar het gaat verrassend goed, ook na de versoepelingen. Dat had ik ook niet verwacht dit voorjaar." Wallinga zegt dat de vraag is hoe een eventuele tweede golf eruitziet. "Luchtweginfecties hebben vaak een jaarlijkse cyclus, we hebben nu nog geen jaar ervaring. [...] Alles is erop gericht dat die klein wordt,

dat we lokaal grip houden op de situatie. We krijgen straks ook zicht op meer dan driehonderd rioolwaterzuiveringen, hopelijk geven die een vroeg beeld van een eventuele opflakking.” Daarnaast geeft Wallinga aan dat er nog heel veel duidelijke moet worden. Hij is daarbij vooral benieuwd naar de immuniteit: “in hoeverre ben je langere tijd beschermd tegen corona als je het hebt doorgemaakt? Er zal een zekere vorm van immuniteit zijn, anders zou je binnen gezinnen elkaar steeds aansteken, maar hoe lang en hoe sterk? Daar ben ik benieuwd naar.” Op de vraag of hij en zijn team wel eens wat over het hoofd hebben gezien, antwoordt hij: “Dat klinkt misschien arrogant, maar niet zo heel veel. Althans: echt grote fouten zijn er niet gemaakt, denk ik. Maar we merken wel dat wat voor de wetenschap normaal is, met nieuw bewijs pas je je inzichten aan, voor de buitenwereld lastiger te begrijpen is. Toen we erachter kwamen dat de ligtijden op IC's langer waren, verwerkten we dat direct. Al werd dat in de media uitgelegd als 'modelfout'.”

- Viroloog Ab Osterhaus geeft in BNR Radio aan dat ook Nederland lokale lockdowns zou moeten invoeren zodra er kleinere uitbraken bekend worden. “Het bron- en contactonderzoek moet dan wel flink opgevoerd worden. Ook al druk je het bijna weg. Als je maar constant die positieve gevallen die je nog krijgt, opspoort, dan weet je waar de haarden zitten. Daar kunnen dan lokale maatregelen tegen ingesteld worden.”
- Ondanks dat het volgens Omroep Brabant goed gaat met de aanpak van het coronavirus is viroloog Jean-Luc Mark (Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis) voorzichtig en terughoudend. “Ik mis de baanbrekende onderzoeken. Veel medicijnen zijn beperkt werkzaam. Het is nog heel onduidelijk hoe we het virus kunnen behandelen. Ik denk dat we er rekening mee moeten houden dat de bevolking flexibel moet zijn. Soms kunnen de teugels los en dan moeten we ze weer aanhalen.”
- Volgens Danny de Vries, universitair docent in de antropologie van de gezondheid aan de Universiteit van Amsterdam, is onze samenleving ook veerkrachtig bij een tweede golf. “Voor corona had je geen beeld van een lockdown, nu wel. Dus mensen snappen wat er moet gebeuren en weten wat ze te wachten staat. Je hebt nu ook een routine opgebouwd. Het is daardoor makkelijker daarin terug te vallen.” Toch moeten we volgens De Vries wel een aantal dingen anders doen, willen we een lockdown weer volhouden. “In de eerste lockdown was er een enorme focus op het aantal doden. Ik snap dat, maar het zorgt ook een beetje voor een vertekend beeld. Je kunt ook kijken naar het aantal genezingen. Positiviteit maakt mensen veerkrachtiger, angst niet.” Volgens De Vries moeten we bij een tweede golf niet een bepaalde groep (ouderen of mensen in verpleeghuizen) ontzien. “Een lockdown kan, maar wel een iets soepelere. Er moet een balans gevonden worden tussen infectiebestrijding en kwaliteit van leven.” De Vries verwacht dat die aandacht verscherpt als de ic's weer volstromen. “Het kan best dat er iets meer weerstand is om terug te gaan naar een lockdown, maar als de situatie echt serieus is, zullen mensen dat wel oppakken.”

Huiselijk geweld

- Renée Römken, bijzonder hoogleraar gendergerelateerd geweld, pleit om met een 'genderbril' naar crisisbestrijding te gaan kijken. ‘Daardoor zie je de ongelijke impact die een crisis, en de bestrijding ervan, op vrouwen heeft. En dan zie je dus dat maatregelen die nu genomen worden – en die ook nodig zijn, dat wil ik absoluut niet ter discussie stellen – een risico zijn. De sociale isolatie die wij allemaal moesten betrachten is bijvoorbeeld een regelrecht risico voor vrouwen die in een relatie zitten waarin al geweld plaatsvond. Of voor vrouwen die in een conflictueuze relatie zitten waarin de hel uitbrak.’
- Römken geeft aan er in Nederland nog geen zicht is of de coronacrisis tot meer huiselijk geweld heeft geleid. Doordat dit in Engeland en Frankrijk wel toenam, lijkt het Römken vanzelfsprekend dat dit in Nederland ook zo zou zijn.
- Römken zag dat in de eerste weken van de coronacrisis het in het publieke debat in Nederland maar “mondjesmaat” ging over de veiligheidsrisico's voor vrouwen. Ze vreest dat het een probleem is dat ons zal inhalen. “Het kan in verhevigde mate terugkomen, omdat veel kinderen die getuige of zelf slachtoffer zijn van traumatisch geweld in huis, beschadigd raken, zonder ergens naartoe te kunnen met hun verhaal. [...] De coronacrisis laat de zwakke plekken in een samenleving zien. Het scherpt een aantal sociale ongelijkheden aan. Daarom is het urgent dat op korte termijn over sociale aspecten van de pandemie wordt nagedacht. Dat geldt overigens niet alleen voor veiligheid.”

Diversen

- Biotechbedrijven zouden door corona in de belangstelling staan in de hoop dat zij snel met een medicijn kunnen komen. Sijmen de Vries, bestuursvoorzitter van Pharming hoopt dat aan het eind van het jaar zal blijken welke medicijnen veelbelovend zijn. Ook hoopt De Vries dat dit bijdraagt aan het imago van de sector: “Een financieel gezonde biotechsector is nodig om dit soort ziektes te bestrijden. Die bewustwording is er nu. Hopelijk maakt dit een einde aan de voortdurende discussie over de medicijnprijzen. Die race naar

de bodem in Nederland is een heilloze weg." De miljarden voor onderzoek naar en geneesmiddelen zouden niet bij de Nederlandse biotechbedrijven landen. HollandBio: "Het meeste geld is gereserveerd voor de aankoop van vaccins. Voor onderzoek zijn enkele tientallen miljoenen beschikbaar. Maar dat geld moet ook gedeeld worden met kennisinstellingen als ziekenhuizen en universiteiten."

- Bij De Autoriteit Consument & Markt (ACM) is een klacht binnen gekomen van U-diagnostics die zegt, samen met een partnerlaboratorium uit Duitsland, bewust buitenspel is gezet door Nederlandse concurrenten. Hoogleraar Nederlands en Europees aanbestedingsrecht Huib van Romburgh (Rijksuniversiteit Groningen) kan zich eventuele klachten wel voorstellen, afgezien van de vraag of ze gegrond zijn. "Het probleem dat nu ontstaat is dat er meer partijen zijn die zeggen: ik kan dit ook, waarom word ik niet gebeld?" Van Romburgh geeft aan dat er door corona een grijs gebied is ontstaan. De versoepelde concurrentieregels worden beoordeeld op 'tijdelijkheid' of 'noodzakelijkheid'. Van Romburgh geeft aan dat je nu kan afvragen of er nog sprake is van een crisis.

Context

- NOS schrijft dat steeds meer critici van de marktwerking in de gezondheidszorg weerklank vinden. 'De coronacrisis werkt hierbij als katalysator'. Hoogleraar kwaliteit van zorg Jan Hazelzet (Erasmus MC) en Nico van der Weert (coördinator het consortium Kwaliteit van Zorg, van Nederlandse Federatie van Universitaire Medisch Centra (NFU)) pleiten voor meer maatwerk per patiënt. De standaardtoepassing van zorg bij klachten werkt niet altijd voor iedereen. De twee geven in vakblad Zorgvisie toe dat er inderdaad zorg wordt verleend die niets toevoegt voor patiënten. 'Maar onderscheid maken tussen "waardevolle en waardeloze" zorg is onmogelijk zonder grondige analyse van verloop en gevolgen van ziektes bij groepen patiënten en zonder rekening te houden met wat patiënten vinden en willen, schrijven ze'. [...] 'In een boek dat de NFU onlangs publiceerde staan voorbeelden van zorginnovaties (zoals apps) die de patiëntzorg verbeteren, onnodige zorg stoppen én besparingen opleveren. Maar in de praktijk valt het niet mee om een innovatie die bewezen werkt ook echt in te voeren, als daardoor inkomsten van artsen en ziekenhuizen teruglopen.'
- In het FD een artikel over plattelandsgemeente die een 'perfecte storm' zien naderen. 'Gemeenten die tot de corona-uitbraak kloppende huishoudboekjes wisten te overleggen, hebben nu moeite om de begroting voor 2020 sluitend te houden. De kosten blijven steeds verder oplopen, zowel door de opgelegde kortingen door het Rijk als door een steeds verder toenemende vraag bij Jeugdzorg, een regeling met een budgettair wagenwijd open eind. Daar raast corona nu overheen.' Burgemeester Olfhof van fusiegemeente Olst-Wijhe denkt dit jaar minstens 400.000 euro extra nodig te hebben.
- Volgens EenVandaag wordt de roep om een nationaal coronamonument om de slachtoffers te herdenken steeds groter. Ze geven voorbeelden van plaatselijke initiatieven zoals in Amsterdam, het Hart van Troost.
- Rosa Jansen (slachtofferhulp Nederland) is er eigenlijk geen draaiboek voor verdriet. Jansen geeft aan dat verdriet voor nabestaanden zwaarder was omdat het coronavirus constant in het nieuws was. Het verdriet wat mensen zelf hadden, zagen ze ook nog eens terug op het nieuws. "Dat men iets tastbaars wil hebben, en met mensen die het allemaal hebben meegemaakt, dat is begrijpelijk. En of dit nou een monument is of een bijeenkomst, er is niet een vorm voor. Als je met mensen spreekt is die behoefte verschillend".